

กฎหมายอาญา
มาตรา ๕๙-๑๐๖ ครั้งที่ ๕

อาจารย์รวินท์ ชัยภีวัตรภักดี
บรรยายเนติบัณฑิต สมัยที่ ๓๘

— @ O —

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

- กรณีที่มีผลของการกระทำเกิดขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้นก็ต่อเมื่อ
- ๑.หลักข้อหนึ่ง ผลนั้นต้องเป็นผลโดยตรง ถ้าไม่ใช่ผลโดยตรง ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ผลโดยตรงคือผลตามทฤษฎีเงื่อนไข

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

- ๒.หลักข้อสอง ผลกรรมตา คือผลตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม
- ถ้าผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น อันตรายสาหัส ตาม ม.๒๙๓ เป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามม.๒๙๕ ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น ก็ต่อเมื่อผลนั้นเป็นผลโดยตรง ตามหลักข้อ๑ และเป็นผลกรรมตา ตาม ม.๖๓

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

- ๓.หลักข้อสาม เหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ ตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (ทฤษฎีเดียวกับผลกรรมดา ตาม ม.๖๓)
- ถ้าผลนั้นมีได้ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น แต่เป็นผลที่เกิดจากเหตุแทรกแซง ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น ก็ต่อเมื่อผลนั้นเป็นผลโดยตรงตามข้อ๑ ซึ่งเกิดจากเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายได้ ถ้าเกิดจากเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายไม่ได้ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- ๑.หลักข้อหนึ่ง ผลนั้นต้องเป็นผลโดยตรง ผู้กระทำจึงจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น ถ้าไม่ใช่ผลโดยตรง ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น (อธิบายไปแล้ว)
- ๒.หลักข้อสอง ถ้าผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลนั้นต้องเป็นทั้งผลโดยตรงและผลธรรมดา ถ้าเป็นผลโดยตรง แต่ผลนั้นเป็นผลผิดธรรมดา ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น (เรียนในครั้งนี่)

ผลกรรมดา

- ผลกรรมดา คือตามทฤษฎีอีกทฤษฎีหนึ่งซึ่งเรียกว่า “**ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม**” (Theory of Adequate Causation)
- ป.อ. ของไทย รับหลักผลกรรมดามาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกใน ป.อ. ม.๖๓ ก่อนหน้านั้นในกม.ลักษณะอาญาไม่มีบทบัญญัติเรื่องนี้

ผลกรรมดา

- ม.๖๓ บัญญัติว่า “ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามกรรมดายอมเกิดขึ้นได้”

กรณีที่จะต้องใช้หลักผลกรรมตา (นอกเหนือจากหลักผลโดยตรง) ได้แก่

- (๑) ผลนั้น (เช่น อันตรายสาหัส ตาม ม.๒๙๓) เป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น
- หมายความว่า ในขณะที่กระทำผู้กระทำมีเจตนาต่อผลอย่างหนึ่ง แต่ในบั้นปลายมีผลอีกอย่างหนึ่ง เกิดขึ้นด้วย อันเป็นผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากเจตนาในตอนแรก

กรณีที่จะต้องใช้หลักผลกรรมตา (นอกเหนือจากหลักผลโดยตรง) ได้แก่

- (๒) ผลนั้นจะต้องเป็นผลที่ตามกรรมตาย่อมเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ ต้องเป็นผลกรรมตานั่นเอง
- เช่น อันตรายสาหัส ตาม ม.๒๙๓ เป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จากอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตาม ม.๒๙๕

กรณีที่จะต้องใช้หลักผลกรรมตา (นอกเหนือจากหลักผลโดยตรง) ได้แก่

- **ต.อ.** แดงโกรธดำจึงชกดำ ดำถูกชกที่ลำตัวหลายแห่งรวมทั้งใบหน้าด้วย ทำให้ดำตาบวม เพียงเท่านี้ แดงผิด ม.๒๙๕ แต่ปรากฏว่าอีกสิบวันต่อมาดำตาบอดจากการที่ถูกแดงชดตาบวม
- **คำถาม** การที่จะทำให้แดงต้องรับโทษหนักขึ้นตาม ม.๒๙๗ (๑) มีหลักในการวินิจฉัยอย่างไร
- **คำตอบ** หลักคือ ตาบอด (ผล) นั้น
- (๑) ต้องเป็นผลโดยตรง และ
- (๒) ต้องเป็นผลกรรมตาตาม ม.๖๓

กรณีที่จะต้องใช้หลักผลกรรมตา (นอกเหนือจากหลักผลโดยตรง) ได้แก่

- **ข้อสังเกต** การที่นายดำ ตาบอด เป็นผลโดยตรง จากการที่แดงชกดำ ตาบวม เพราะไม่ชก ตาก็ไม่บวม ตาไม่บวม ตาก็ไม่บอด และต้องถือว่าเป็นผลกรรมตาจากการที่แดงชกดำตาบวม ตาม ม.๖๓ (เทียบ ฎ.๑๑๑๖/๒๕๐๒)
- **ฎ.๑๑๑๖/๒๕๐๒** จล.ต่อขหมายฎกบริเวณหน้าตาผู้เสียหาย เป็นผลให้ ตาบอด เช่นนี้จล.ย่อมมีผิดตาม ม.๒๙๓(๑)

ความตาย ตามมาตรา๓๓๙ วรรคท้าย เป็นผลที่ทำให้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

- **ตอ.** แต่งชู้ว่าจะทำร้ายด่าหากด่าไม่ส่งทรัพย์ของด่าให้แดง
ด่ากลัวจึงส่งทรัพย์ของด่าให้แดง เพียงเท่านี้แดงผิด ม.๓๓๙
วรรคแรก หากปรากฏชัดว่า ขณะด่าส่งทรัพย์ให้แก่แดง **ด่าซึ่ง
เป็นโรคหัวใจ(โดยที่แดงไม่รู้)** เกิดอาการตกใจหัวใจจึงเต้น
ผิดปกติ หัวใจวายถึงแก่ความตาย
- **ประเด็นคือ ความตาย** เป็นผล ที่ทำให้แดงต้องรับโทษหนักตาม
ม.๓๓๙ ว.ท้าย ซึ่งโทษหนักกว่าวรรคแรก หรือไม่

ความตาย ตามมาตรา๓๓๙ วรรคท้าย เป็นผลที่ทำให้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

- โดยแดงจะผิด ม.๓๓๙ วรรคท้าย ความตาย ของดำต้องเป็นทั้ง **ผลโดยตรงและผลกรรมตา** ซึ่งจะเห็นได้ว่า ค.ตายของดำเป็นผลโดยตรง จากการที่แดงชูป้ำอย่างแน่นนอน (ไม่ชูป้ำ ก็ไม่ตกใจ ไม่ตกใจ ก็ไม่หัวใจวายตาย) แต่จะให้แดงผิด ม.๓๓๙ วรรคท้าย ความตายของดำจะต้องเป็นผลกรรมตาด้วย (นอกเหนือจากผลโดยตรง)

ความตาย ตามมาตรา๓๓๙ วรรคท้าย เป็นผลที่ทำให้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

- กรณีนี้ท่านอาจารย์จิตติ ติงศรัทธีย์ เห็นว่า ค.ตายของดำเป็นผล
ผิดธรรมดา (จากหนังสือคำอธิบายกม.อาญาฯ หัวข้อ๑๒๘๙)
ดังนั้น แดงจึงไม่ผิด ม.๓๓๙ ว.ท้าย แต่ผิด ม.๓๓๙ ว.แรก เท่านั้น
- และท่านอาจารย์จิตติ ยังเห็นว่า ถ้าแดงรู้ว่าดำเป็นโรคหัวใจ
ค.ตายของดำจึงจะเป็นผลธรรมดา และแดงจึงจะผิด ม.๓๓๙ ว.ท้าย

เพราะเหตุใดจึงต้องใช้หลักผลกรรมตา นอกเหนือจาก หลักผลโดยตรง

- เหตุผล **เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม** เช่น ตาม ตอ. เรื่องชิงทรัพย์ ข้างต้น การที่ดำหัวใจวายตายย่อมเป็นผลโดยตรง จากการที่แดงขู่ชิงทรัพย์ดำ แต่จะให้แดงรับผิดตาม ม.๓๓๙ ว.ท้าย เพียงเพราะ ค.ตายของดำเป็นผลโดยตรง ย่อมไม่เป็นธรรมแก่แดง เพราะค.ตายของดำเป็นผลที่แดง **ไม่ได้ประสงค์หรือเล็งเห็นผล** ในขณะที่เริ่มต้นขู่ เพราะแดงประสงค์ต่อทรัพย์ของดำเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการใช้หลักผลกรรมตา

ความหมายของผลกรรมดา

- ผลกรรมดา คือ ผลที่วิญญูชนคาดเห็น (foresee) ความเป็นไปได้ของผลนั้น คาดเห็นผล ไม่จำเป็นต้องถึงขั้นเจตนาเล็งเห็นผล เพราะเป็น คนละเรื่องกัน
- ผลกรรมดาไม่จำเป็นต้องเป็นผลที่ผู้กระทำมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล (ฎ.๑๘๖๓/๒๕๕๓)

ผลกรรมดา

- **ข้อสังเกต** หากผู้กระทำถึงขนาดมีเจตนาต่อชีวิตและร่างกายด้วย และเกิดมีอันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย ก็ต้องถือว่าเป็นผลกรรมดา ตามม.๖๓ อย่างแน่นอน

กรณีที่มีผู้กระทำความผิดประสงค์ต่อทรัพย์สินในตอนแรก แต่ในบั้นปลายยังมีเจตนาต่อชีวิตและร่างกายด้วย

- ต.อ. ขทจ.ตามฎีกาข้างต้น ที่ใช้มีดจี้เอาโทรศัพท์ หากเจ้าทรัพย์ติดออก จล.ไม่พอใจจึงใช้มีดแทงเจ้าทรัพย์และเอาทรัพย์นั้นไป
- เช่นนี้ จล.ผิด ม.๒๙๕ (เจตนาประสงค์ต่อผล) ส่วนความผิดตาม ม.๓๓๙ ว.สาม นั้น ก็ต้องใช้หลักผลกรรมดา ซึ่งอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผลส. ย่อมถือว่าเป็นผลกรรมดา ตาม ม.๖๓ เช่นกัน ดังที่ท่าน **อ.จิตติ ติงศรัทธี** กล่าวไว้ในหนังสือของท่าน หัวข้อ ๑๒๘๙ ว่ากรณี เช่นนี้ ผล (อันตรายแก่กายหรือจิตใจ) **ย่อมเป็นกรรมดาที่สุด**

ผลกรรมดา

- **สรูป** หากผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น
- (๑) ผลนั้นต้องเป็นผลโดยตรง และ
- (๒) ผลนั้นต้องเป็นผลกรรมดา

ผลกรรมดา

- มาตราอื่นๆที่จะต้องใช้หลักผลโดยตรงและผลกรรมดา เช่น ม.๒๓/๓/ตรี, ๒๘๐, ๒๙๓, ๓๐๒ ว.สองและว.สาม, ๓๐๓ ว.สองและว.สาม, ๓๐๘, ๓๑๐ ว.สอง, ๓๑๒ทวิ ว.สอง, ๓๑๓ ว.สองและว.สาม, ๓๓๖ ว.สอง ว.สาม และว.สี่, ๓๓๙ ว.สาม ว.สี่และว.ห้า, ๓๔๐ ว.สาม และว.ห้า มาตราต่างๆ เหล่านี้ เป็นผลนอกเหนือจากการกระทำในตอนแรกซึ่งเป็นการกระทำโดยเจตนา
- ให้สังเกตคำว่า “**เป็นเหตุให้**” ในมาตราต่างๆ เหล่านี้ เช่น “ความตาย” ตามม.๒๓/๓/ตรี(๒) คือ **ผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น** กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ**ผลฉกรรจ์** นั่นเอง

ผลกรรมดา

- **ข้อสังเกต** มีอยู่มาตราหนึ่งที่มีการกระทำในตอนแรกเป็น **การกระทำโดยประมาท** และมีผลเกิดขึ้น ซึ่งต้องใช้หลัก **ผลกรรมดา** คือกรณี ม.๓๑๑ว.สอง (กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขังฯ ถึงแก่ตายหรือรับอันตรายสาหัส) ซึ่งเป็นผลนอกเหนือจากการกระทำในตอนแรกซึ่งเป็นการกระทำโดยประมาท

ผลกรรมดา

- ต.อ. มอมยาเสพติดหญิงแล้วโทรมหญิงเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตายผิด ม.๒๓๖ ว.สาม, ๒๓/๓/ตรี (๒) ประกอบ ม.๘๓ (ฎ.๒๕๒๙/๒๕๖๔)

ตัวอย่าง

- จล. ลูบคลำอวัยวะเพศของ ดญ. อายุ ๑๕ ปีเศษ โดยดญ. ไม่ยินยอม จล. มีความผิดตาม ม.๒๓/๘ ว.หนึ่ง
- หากขณะที่ ดญ. ชัดขึ้น ดญ. เลียหลังก้นลงศีรษะขาดพื่นถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา ดังนี้ จล. มีความผิด ม.๒๘๐ (๒) เพราะความตาย เป็นทั้งผลโดยตรงและผลกรรมตา จากการทำที่จล. กระทำอนาจารดญ.

ตัวอย่าง

- จล.ไม่ผิด ม.๒๗/๓/ทวิ (๑) หากอันตรายสาหัส **ไม่ใช่ผลโดยตรง** จากการกระทำซ้ำเรา
- อันตรายสาหัส ตาม ม.๒๗/๓/ทวิ (๑) เป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำ (ผู้กระทำควมผิดตาม ม.๒๗๖ ฯลฯ ต้อง **รับโทษหนักขึ้น**) ดังนั้น อันตรายจึงต้องเป็น**ผลโดยตรงและผลธรรมดา**
- หาก**ไม่ใช่ผลโดยตรง**เสียแล้ว ก็**ไม่ต้องพิจารณาผลธรรมดา** (ฎ.๘๕๓/๒๕๓๖)

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- ๑.หลักข้อหนึ่ง ผลนั้นต้องเป็นผลโดยตรง ผู้กระทำจึงจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น ถ้าไม่ใช่ผลโดยตรง ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น (อธิบายไปแล้ว)
- ๒.หลักข้อสอง ถ้าผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลนั้นต้องเป็นทั้งผลโดยตรงและผลธรรมดา ถ้าเป็นผลโดยตรง แต่ผลนั้นเป็นผลผิดธรรมดา ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น (อธิบายไปแล้วข้างต้น)

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- ๓.หลักข้อสาม ถ้าผลนั้นไม่ใช่ผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น แต่เป็นผลที่เกิดจากเหตุแทรกแซง ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในผลนั้น ก็ต่อเมื่อ ผลนั้นเกิดจากเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายได้ ถ้าผลนั้นเกิดจากเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายไม่ได้ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- **ข้อสังเกต** ในการวินิจฉัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลนั้น อาจจะใช้หลักผลโดยตรงแต่เพียงอย่างเดียวตามข้อ๑ ก็พอ
- หรือผลโดยตรงตามข้อ๑ **และ**ผลธรรมดาตามข้อ๒
- หรือผลโดยตรงตามข้อ๑ **และ**เหตุแทรกแซงตามข้อ๓
- **แต่จะใช้ทั้งสามข้อไม่ได้**

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- จากม.๒๙๕ ไปห้าม.๒๙๗ ใช้หลักผลกรรมดาตามม.๖๓ (ตามหลักข้อ๒) โดยไม่ต้องพิจารณาเรื่องเหตุแทรกแซง
- ต.อ. แดงใช้ไม้ตีทำร้ายดำ ดำถูกตีที่แขนได้รับบาดเจ็บ (อันตรายแก่กาย) เพียงเท่านี้ แดงผิด ม.๒๙๕ ดำรักษาแผลไม่ดี แผลเน่าเป็นพิษ ในที่สุดแพทย์ต้องตัดแขนทิ้ง (อันตรายสาหัส) กรณีเช่นนี้แดงผิด ม.๒๙๗/(๓) ทั้งนี้เพราะ (ต่อ)

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- (๑) อันตรายสาหัสดังกล่าวเป็น**ผลโดยตรง** จากการทำร้าย โดยใช้การใช้ไม้ตี (เจตนาทำร้ายตาม ม.๒๙๕)
- (๒) การที่เสียชีวิตเพราะแผลเน่าเป็นพิษอันเนื่องจากการรักษาแผลไม่ดี เป็น**ผลธรรมดา** ตาม ม.๖๓ จากการทำร้ายตาม ม.๒๙๕

ผลโดยตรงตามทฤษฎีเงื่อนไข

- จะนำหลักเหตุแทรกแซง ตามข้อ ๓ มาปรับใช้ ก็ต่อเมื่อ **ไม่ใช่**กรณีที่จะต้องใช้หลักกรรมตา ตามข้อ ๒
- หลักเหตุแทรกแซง ตามข้อ ๓ จะนำมาใช้ก็ต่อเมื่อ**ไม่ใช่**กรณีที่จะสามารถใช้หลักผลกรรมตาได้ กล่าวคือ **ไม่ใช่**กรณีที่ เป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น (ตาม ม.๖๓)

เหตุแทรกแซง คือ?

- ๑. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก
- ๒. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก และเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผลสืบเนื่อง

เหตุแทรกแซง

- ๑. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก
- เช่น แดงยิงดำ ดำถูกยิงมีบาดแผลเล็กน้อย แต่ดำรักษาแผลไม่ดี เชื้อบาดทะยักเข้าแผล ทำให้ดำตาย การรักษาบาดแผลไม่ดี เชื้อบาดทะยักเข้าแผล คือเหตุแทรกแซง

เหตุแทรกแซง

- ถ้าเป็นเหตุที่มีอยู่แล้วในขณะที่กระทำ ไม่ถือว่าเป็นเหตุแทรกแซง เช่น แดงเขกศีรษะดำเบาๆ ดำกระหม่อมบางเป็นพิเศษ ดำตายเพราะว่าแดงเขกศีรษะ การที่ดำกระหม่อมบางเป็นพิเศษ ไม่ใช่เหตุแทรกแซง เพราะเป็นเหตุที่มีอยู่แล้วในขณะที่แดงเขกศีรษะดำ (กรณีนี้ดำก็ผิด ม.๒๙๐ แต่ไม่มีเหตุแทรกแซง)

เหตุแทรกแซง

- ต.อ. ผู้เสียหายมีโรคโลหิตไหลไม่หยุด ซึ่งเป็นโรคประจำตัว
ก็ไม่ใช่เหตุแทรกแซง เพราะฉะนั้น ถ้าจล.ทำร้าย
ผู้เสียหายแล้วผู้เสียหายตาย จล.ก็ผิด ม.๒๙๐ ใช้หลักผล
โดยตรง แต่เพียงอย่างเดียวตามหลักในข้อ ๑ ไม่มีหลัก
เรื่องเหตุแทรกแซงตามข้อ ๓ที่จะต้องพิจารณา

เหตุแทรกแซง

- ๒. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก และเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผลบั่นปลายขึ้น
- เช่น ตาม ต.อ.ข้างต้น ดำตาย เพราะรักษาบาดแผลไม่ดี ทำให้เกิดเชื้อบาดทะยักเข้าแผล

เหตุแทรกแซง

- เหตุแทรกแซงอย่างไร้ผู้กระทำคาดหมายได้หรือไม่ ต้องใช้
มาตรฐานของบุคคลสามัญหรือวิญญูชน เป็นหลัก
ในการพิจารณา คาดหมายได้ ไม่จำต้องถึงขนาด
สังเกตเห็นผล

ข้อสังเกต

- (๑) หากเป็นกรณีผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งตาม ม.๖๓ ต้องพิจารณาว่าเป็นผลธรรมดาหรือไม่ ไม่ต้องไปพิจารณาเรื่องเหตุแทรกแซง

ข้อสังเกต

- (๒) หาก**ไม่ใช่**ผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งไม่สามารถนำหลักผลกรรมตาม ม.๖๓ มาปรับใช้ได้ ก็ให้ดูว่าผลนั้นปลายเกิดจากเหตุแทรกแซงหรือไม่ หากเกิดจากเหตุแทรกแซง ก็ให้พิจารณาว่า เหตุแทรกแซงนั้น **วิญญูชนคาดหมายได้หรือไม่** โดยไม่ต้องพิจารณาว่า ผลในนั้นปลายเป็นผลกรรมตาหรือผลผิดกรรมตา

ธงคำตอ๑บข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) พ.ศ.

๒๕๔๗/ สอบวันที่ ๒๔ ก.ค. ๒๕๔๗ วิชากรม.อาญา ข้อ๒

- แม้ความตายของนายมดอันเป็นผลบั้นปลายจะเกิดจากความประมาท เลินเล่อของพยาบาลทำให้บาดแผลผ่าตัดติดเชื้อ อันเป็นเหตุแทรกแซง ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการ...กระทำของนายเอก...ก็ตาม แต่เหตุแทรกแซงนี้เป็นเหตุที่วิญญูชนคาดหมายได้ ความตายของนายมดจึงเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของบุคคล...ดังกล่าว แต่บุคคลทั้งสาม มีเพียงเจตนาร่วมกันทำร้ายนายมดเท่านั้น หากได้มีเจตนาฆ่าไม่ เมื่อผลจากการทำร้ายเป็นเหตุให้นายมดถึงแก่ความตาย นายเอก นายโท นายตรี จึงมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายนายมดจนเป็นเหตุให้นายมดถึงแก่ความตาย ตาม ม.๒๙๐ ว.หนึ่ง ประกอบ ม.๘๓

ธงคำตออบข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) พ.ศ.

๒๕๔๗/ สอบวันที่ ๒๔ ก.ค. ๒๕๔๗ วิชากรม.อาญา ข้อ๒

■ ข้อสังเกต ธงคำตออบนี้ เป็นการวินิจฉัยเฉพาะ เหตุ
แทรกแซงเท่านั้นว่า วิญญูชน คาดหมายได้หรือไม่ โดย
ไม่ได้วินิจฉัยว่าความตาย เป็นผลกรรมดาหรือผลผิด
กรรมดา ตาม ม.๖๓ เพราะเป็นการพิจารณาหลักข้อ ๓
ไม่ใช่การพิจารณาหลักข้อ๒

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

■ ๑. เหตุแทรกแซงที่เป็นเหตุการณ์ธรรมชาติ

■ ต.อ. แดงทำร้ายดำ จนดำสลบอยู่ในตึก ต่อมามีแผ่นดินไหวตึกพังทับดำตาย ถือว่าแผ่นดินไหว เป็นเหตุแทรกแซง เพราะเกิดขึ้นหลังจากแดงทำร้ายดำจนดำสลบ และเป็นเหตุให้ดำตาย แต่ในทางตำรา ถือว่าไม่อาจคาดหมายได้ เพราะฉะนั้นแดงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของดำ

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- แต่ถ้ำแดงทำร้ายดำ จนดำสลบอยู่ริมทะเล น้ำขึ้นจึงท่วมดำ จมน้ำตาย การที่น้ำท่วม ถือว่าเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- ๒. เหตุแทรกแซงซึ่งเป็นการกระทำของตัว จล. หรือผู้กระทำในตอนแรกนั่นเอง
- ต.อ. แดงทำร้ายดำจนสลบ แดงเข้าใจว่าดำตาย แดงกลัวความผิด จึงนำดำไปแขวนคอไว้กับต้นไม้ แดงทำไปทำไม? ทำไปเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจว่า ดำนั้นแขวนคอตนเอง ทำไปเพื่อปกปิดความผิดของตน ปรากฏว่าดำตายเพราะถูกแขวนคอ

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- ถ้าแดงทำร้ายดำจนสลบแล้วอีก ๕ นาที ๑๐ นาที ดำถึงแก่ความตายในที่เกิดเหตุนั่นเอง อย่างนี้ไม่มีปัญหา ใช้หลักผลโดยตรงอย่างเดียวตามหลักข้อ ๑ ก็พอ แต่ตามต.อ.นี้มีขทจ. นอกเหนือนั้น

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- การที่แดงเอาคำไปแขวนคอไว้ต้นไม้ แแดงไม่มีเจตนาฆ่าคำตาม ม.๒๔๘ เพราะไม่รู้ว่าเป็นการฆ่าผู้อื่น ไม่รู้ไม่มีเจตนา ตาม ม.๕๙๖.สาม เพราะฉะนั้น ไม่ผิดม.๒๔๘ แต่ความไม่รู้ของแดง น่าจะถือว่าเกิดขึ้นโดยประมาท เพราะเอาคนที่สลบไปแขวนคอ โดยคิดว่าคนคนนั้นตายไปแล้ว แสดงว่าไม่ได้ใช้ความระมัดระวังเลย ขณะที่อุ้มไป ดูให้ดี ก็น่าจะรู้ว่าเขายังมีลมหายใจอยู่รีบร้อนทำ เพื่อปกปิดความผิด อย่างนี้ต้องถือว่าประมาท แแดงน่าจะต้องรับผิดตาม ม.๒๙๑

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- แต่หยุดเพียง ม.๒๙๑ เท่านั้นยังไม่ได้ เพราะถ้าจำถูกแดงทำร้ายสลบ แล้วตายในที่เกิดเหตุเลย ทุกคนตอบได้ว่า แแดงผิด ม.๒๙๐ เพราะทำร้าย ผู้ถูกทำร้ายตาย ก็ผิด ม.๒๙๐ ซึ่ง ม.๒๙๐ โทษหนักกว่า ม.๒๙๑ เพราะฉะนั้น จะหยุดเพียงแค่ ม.๒๙๑ ไม่ได้ ต้องพิจารณา ม.๒๙๐ ด้วย

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- จะผิด ม.๒๙๐ หรือไม่ ขทจ.เช่นนี้ จะใช้หลักผลโดยตรงแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะมีสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ในระหว่างกลาง หรือเหตุแทรกแซง ซึ่งคือการที่แดงนำดำไปแขวนคอไว้กับต้นไม้ เพราะเกิดขึ้นหลังจากที่แดงทำร้ายดำ และเป็นเหตุที่ทำให้ดำตาย เพราะฉะนั้น ต้องวิเคราะห์ว่า เหตุแทรกแซงนี้วิญญูชนคาดหมายได้หรือไม่
- ประเด็นคือ การที่คนคนหนึ่งได้กระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นความผิดลงไป แล้วทำสิ่งอื่นๆ ขึ้นมาอีก เพื่อปกปิดความผิด พฤติกรรมอย่างนี้ของคน เป็นสิ่งที่คาดหมายได้หรือไม่ว่าจะเกิดขึ้น

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- คำตอบ ต้องถือว่า พฤติกรรมอย่างนั้นของจล. เป็นสิ่งที่วิญญูชน คาดหมายได้ เพราะฉะนั้น เมื่อคาดหมายได้ สายสัมพันธ์ก็ไม่ขาด โดย จะต่อเนื่องกันตลอด สรุปลจล.ต้องรับผิดชอบตาม ม.๒๙๐ (นอกเหนือจาก ม.๒๙๑)
- เหตุที่คาดหมายได้ เพราะคนที่ทำผิดก็มักจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาใหม่ อีกสิ่งหนึ่ง เพื่อกลบเกลื่อน หรือปกปิดความผิดของตน สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น ได้ ไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติธรรมดา

เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นได้ต่างๆ กันดังนี้

- ๓. เหตุแทรกแซงซึ่งเป็นการกระทำของผู้เสียหาย
- ๓.๑ ผสท. ก่อให้เกิดผลในบั้นปลายขึ้นแก่ตนเองเพราะสัญญาตัญญาณที่จะหลีกเลี่ยงภัยอันตรายร้ายแรงที่ผู้กระทำจะก่อให้เกิดขึ้นในตอนแรกโดยประมาท เช่น

ธงคำตอบข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา วันเสาร์ ๒ ก.พ. ๒๕๖๒ วิชา
กฎหมายอาญา ข้อ ๓ ส่วนหนึ่ง

- แม้นายบอลไม่ได้ขับรถเหี่ยวชนรถจักรยานยนต์ของนายบาส แต่การที่นายบอลขับรถโดยประมาท ปาดหน้ารถจักรยานยนต์ของนายบาสอย่างกะทันหัน ทำให้นายบาสหักรถจักรยานยนต์หลบจนเสียหลักล้มลง เป็นเหตุให้นายบาสถึงแก่ความตายย่อมถือเป็น**ผลโดยตรง**จากการกระทำโดยประมาทของนายบอล จึงเป็นความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา ๒๙๑ (เทียบ ฎ.๓/๘๙๑/๒๕๔๔)

๓.๒ ผู้เสียหายก่อให้เกิดผลในบั้นปลายขึ้นเพราะสัญญาชดเชย
ที่จะหลีกเลี่ยงภัยอันตรายร้ายแรงที่ผู้กระทำจะก่อให้เกิดขึ้นใน
ตอนแรก “โดยเจตนา”

- ฎ. ๘๙๕/๒๕๐๙ จำเลยเอาก้อนอิฐขว้างปาผู้เสียหาย ผู้เสียหายหลบ
ก้อนอิฐไม่ถูกตัวผู้เสียหายแต่ตัวผู้เสียหายเซไป มือจึงฟาดถูกข้างเรือทำ
ให้ปลายมือบวมยาว ๔ เซนติเมตร กว้าง ๒ เซนติเมตร และเจ็บที่บริเวณ
ศีรษะ แต่ไม่มีบาดแผล ถือได้ว่าอันตรายแก่กายนี้เนื่องจากการกระทำ
ของจำเลย จำเลยจึงมีผิดตามมาตรา ๒๙๕

๓.๓ ผู้เสียหายฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก

- ถ้าขทจ.ปรากฏว่า การฆ่าตัวตายเกิดขึ้น เพราะผู้ตายทนพิษบาดแผลจากการถูกทำร้ายไม่ไหว เช่นนี้คงจะต้องถือว่าความตายนั้นสัมพันธ์กับการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก ซึ่งมีหลักว่า ถ้าผู้ตายเกิดความรู้สึกว่า ตายเสียดีกว่าอยู่ เพราะทนไม่ไหวแล้วกับบาดแผลที่ทุกข์ทรมานอย่างนั้น ในกรณีเช่นนี้ ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในการที่ผู้เสียหายฆ่าตัวตาย (เทียบเคียง ฎ.๔๙๐๔/๒๕๔๘)

๓.๔ ผู้เสียหายก่อให้เกิดผลบั่นปลายขึ้น โดยการที่ไม่ยอมรักษา
บาดแผลที่ถูกกระทำ หรือรักษาบาดแผลที่ถูกกระทำไม่ดี

■ กรณีเช่นนี้ไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติธรรมดา จึงถือว่าเป็นเหตุแทรกแซง
ที่คาดหมายได้

■ ฎ. ๔๓๓/๒๕๐๐ ใช้ขวานพกเล็กๆ ฟันตีระยะ ๑ ที่ แผลเล็กน้อย
ถ้ารักษาตามวิชาแพทย์แผนปัจจุบันก็ไม่ทำให้ถึงตายได้ แต่โดย
เหตุที่ปล่อยแผลไว้สกปรก จึงเกิดหนองและเป็นพิษขึ้นตายใน ๓
วันเป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎ. ๔๔๒/๒๕๐๒,
๑๔๓/๘/๒๕๒๘ ก็ตัดสินทำนองเดียวกัน)

๔. เหตุแทรกแซงซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่สาม

- โดยทั่วไปแล้ว ได้แก่ การกระทำโดยประมาทของบุคคลที่สาม ซึ่งเข้ากระทำการโดยประมาทนั้น เพราะเหตุที่มีการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คาดหมายได้

๔. เหตุแทรกแซงซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่สาม

- **ต.อ.** แแดงยิงดำบาดเจ็บ ดำถูกยิงที่ขา มีผู้นำดำไปรักษาที่ รพ. บุคลากรทางการแพทย์ทำการผ่าตัดโดยประมาท เช่นใช้อุปกรณ์ผ่าตัดที่สกปรก ทำให้เชื้อโรคเข้าไปในร่างกายของดำ ดำตาย แม้ว่าผู้ที่กระทำโดยประมาทจะต้องรับผิดชอบตาม ม.๒๙๑ แต่แดงก็ต้องรับผิดชอบในความตายของดำตาม ม.๒๘๘ เพราะการกระทำโดยประมาทของบุคลากรในทางการแพทย์ **ไม่ตัดผลบั้นปลาย** ออกจากการกระทำของ จล. ในตอนแรก

๔. เหตุแทรกแซงซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่สาม

- ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) พ.ศ. ๒๕๔๗ สอบวันที่ ๒๔ ก.ค. ๒๕๔๗ วิชากรม.อาญา ข้อ๒ มีข้อความตอนหนึ่งดังนี้ “แม้ความตายของนายมดอันเป็นผลบั้นปลายจะเกิดจากความประมาทเลินเล่อของพยาบาลทำให้บาดแผลผ่าตัดติดเชื้อ อันเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการ...กระทำของนายเอก..ก็ตาม แต่เหตุแทรกแซงนี้เป็นเหตุที่วิญญูชนคาดหมายได้ ค.ตายของนายมดจึงเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของบุคคล...ดังกล่าว”

๔. เหตุแทรกแซงซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่สาม

- กรณีที่บุคคลที่สามทำให้การรักษาพยาบาลสิ้นสุดลง

- ฎ.๖๕๙/๒๕๓๒ จำเลยใช้ของแข็งตี ทำร้ายผู้ตายมีบาดแผลฟกช้ำดำเขียวทั่วร่างกายกับมีบาดแผลฉีกขาดที่ศีรษะยาวประมาณ ๓ เซนติเมตร ลึกประมาณ ๑.๕ เซนติเมตร มีบาดแผลฉีกขาดที่หัวคิ้วซ้าย ยาวประมาณ ๓ เซนติเมตร ลึกประมาณ ๑ เซนติเมตร มีบาดแผลถลอกที่ขากรรไกรและข้อศอกซ้ายกระดูกขากรรไกรหัก กระดูกซี่โครงขวา ๒ ซี่ ฟังได้ว่าจำเลยทำร้ายผู้ตายโดยมีเจตนาฆ่า (ต่อ)

ฎ.๖๕๙/๒๕๓๒

- (ต่อ) หลังจากที่ผู้ตายถูก ทำร้ายแล้ว ได้มีการนำตัวผู้ตายไปรับการ รักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ได้รักษาผู้ตายเบื้องต้นโดย ให้นำเกลือใส่ท่อ ช่วย หายใจ ผ่าตัดใส่ท่อระบาย ลมในโพรง ปอดข้างซ้าย เพราะมีลมรั่ว ออกมาจากทางเดินหายใจ แล้วใส่เครื่องช่วย หายใจให้ผู้ตายด้วย และ แพทย์ผู้รักษามีความเห็นว่าจะให้ผู้ตายรักษาตัวที่โรงพยาบาลต่อไป แล้ว โอกาสที่ผู้ตายจะมีชีวิตรอดมีมากกว่าผู้ตายจะถึงแก่ความ ตาย (ต่อ)

ฎ.๖๕๙/๒๕๓๒

- (ต่อ) การที่ญาติผู้ตายกระทำให้การรักษาลิ้นสุดลงโดยการดึงเครื่องช่วยหายใจ และท่อช่วยหายใจออก แล้วพาผู้ตายกลับบ้าน และผู้ตายถึงแก่ความตายในคืนนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย หากใช้เป็นผลจากการกระทำของจำเลยโดยตรงไม่ เพราะเมื่อผู้ตายอยู่ในความดูแลรักษาของแพทย์แล้ว ผู้ตายย่อมเป็นผู้อยู่ในสภาพที่มีโอกาสมีชีวิต อยู่รอดสูงการกระทำของจำเลยจึงมีความผิดเพียงฐานพยายามฆ่าผู้ตาย

บุคคลที่สามซึ่งเป็นมารดาฆ่าบุตรทารกของตนเอง

- **ต.อ.** นางสาวได้เสียกับนายแดงและตั้งครรภ์ ต่อมานางสาวได้คลอด ดช. เหลือง ที่ รพ. ขณะที่นางสาวออกจาก รพ. นางเขียว นางพยาบาล กลับนำ ดช.ดำ บุตรของนางม่วงมอบให้นางสาว โดยนางเขียวไม่ตรวจสอบดูให้ดี ทั้งๆ ที่สามารถตรวจสอบได้ โดยที่นางเขียวและนางสาวต่างเข้าใจว่า ดช.ดำ เป็นบุตรของนางสาว นางสาวนำดช.ดำกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านพบ นายแดงสามี ซึ่งกำลังเมาสุราได้ด่านางสาวว่ามีชู้ นางสาวเกิดความโกรธแค้นนายแดงมาก ทันใดนั้นจึงได้จับดช.ดำ หุ้มลงพื้นเพื่อเป็นการประชด ดช.ดำตกลงพื้นห้องถึงแก่ความตายทันที
- **ประเด็นคือ** นางเขียวนางพยาบาลต้องรับผิดชอบในความตายของ ดช.ดำ ตาม ม.๒๙๑ หรือไม่

บุคคลที่สามซึ่งเป็นมารดาฆ่าบุตรทารกของตนเอง

■ วิเคราะห์

- (๑)นางเขียวส่ง ดช.ดำ ให้แก่นางขาว โดยไม่ตรวจสอบให้ดี ถือว่านางเขียว **ประมาท ม.๕๙ ว.สี่**
- (๒)ความตายของ ดช.ดำ เป็น**ผลโดยตรง**จากการกระทำโดยประมาทของนางเขียว
- (๓) แต่ความตายของ ดช.ดำ เกิดจากเหตุแทรกแซง ซึ่ง**คาดหมายไม่ได้** เพราะเป็นการฆ่าลูกตายโดยเจตนา**ผิดวิสัยที่แม่โดยทั่วไปจะพึงกระทำต่อลูกทารกแรกเกิดของตน**
- (๔) ดังนั้น นางเขียว**ไม่ต้องรับผิดชอบ**ในความตายของ ดช.ดำ

บุคคลที่สามซึ่งเป็นมารดาฆ่าบุตรทารกของตนเอง

- ส่วนนางขาวมีความผิดฐานฆ่า ดช.ดำ ตายโดยเจตนา เป็นเจตนาฆ่าโดย
เล็งเห็นผล (ดูข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา วันที่ ๒๐ เม.ย. ๒๕๓๔ วิชากรม.
อาญาข้อ ๑)

โครงสร้างข้อ ๒ การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

- การกระทำที่ครบ อปก. ที่กม.บัญญัติ ตามโครงสร้างข้อ ๑ หากมีกม.ยกเว้นความผิด ผู้กระทำก็ไม่มีความผิด จึงไม่ต้องรับผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ เช่น ป้องกัน ตาม ม.๖๘, ความยินยอมของพลสท.

ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- การกระทำโดยยินยอมของ ผสท. เช่น คนไข้ยินยอมให้แพทย์ทำการผ่าตัด เป็นกม.ยกเว้นความผิด หรือแพทย์มีอำนาจกระทำได้

ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- การกระทำของแพทย์ครบตาม อปก.ที่กม. ม.๒๙๓ (๓) บัญญัติ ตามโครงสร้างข้อ ๑ ซึ่งหมายความว่า
 - (๑.๑)แพทย์มีการ “กระทำ”
 - (๑.๒)การกระทำของแพทย์ครบ อปก.ภายนอกของความผิด ม.๒๙๓ (๓) กล่าวคือเป็นการทำร้ายร่างกายคนไข้รับอันตรายสาหัส
 - (๑.๓)การกระทำของแพทย์ครบอปก.ภายในของความผิด ม.๒๙๓(๓)
 - (๑.๔)การที่คนไข้สูญเสียขา เป็นผลโดยตรงจากการที่แพทย์ทำร้ายร่างกายคนไข้รับอันตรายสาหัส

ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- อย่างไรก็ตาม แพทย์ไม่ต้องรับผิดชอบตาม ม.๒๙๓(๓) เพราะมีกม. ยกเว้นความผิด นั่นคือ**ความยินยอมของคนไข้** ซึ่งความยินยอมนี้ไม่มีบัญญัติไว้ในมาตราใด แต่เป็นหลักกม.ทั่วไป

ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- ท่านอาจารย์จิติ ติงศรัทธี วิจัยฉัยไว้ในฎ.๑๔๐๓/๒๕๐๘ ว่า
- “มีหลัก กม.ทั่วไป... เป็นเหตุยกเว้นความผิดอาญา... ว่าความยินยอมอันบริสุทธิ์ของพลท.ให้ผู้ใดกระทำการที่ กม.บัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น ถ้าความยินยอมนั้น ไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดี และมีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกม.บัญญัติว่าเป็นความผิดนั้นแล้ว ความยินยอมนั้นย่อมเป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดเกิดขึ้นได้”

ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางอาญา

- **ข้อสังเกต** หลัก กม.ทั่วไป ดังกล่าวนำมาใช้ได้โดยไม่จำกัดอ ม.๒ เพราะเป็นการนำมาใช้เพื่อเป็นคุณ ทำให้แพทย์ไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญา

ความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่มีความผิดเพราะ

ขาด อป.ภายนอก

- ยังมีความยินยอมอีกประเภทหนึ่งที่ทำให้ไม่ต้องรับผิดในทางอาญา แต่เป็นความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่มีความผิดเพราะขาด อปก.ภายนอก (โครงสร้างข้อ ๑.๒) ของความผิดฐานนั้นๆ เช่น (ต่อ)

ความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่มีความผิดเพราะ

ขาด อป.ภายนอก

- (๑) ผู้ครอบครองทรัพย์สินยอมให้เอาทรัพย์สินไป ไม่เป็นการเอาไป ตามม.๓๓๔ ผู้ที่หยิบไปจึงไม่ผิดฐานลักทรัพย์ (ฎ.๑๓๓๖/๒๕๒๒)
- (๒) เจ้าหนี้ยอมให้ลูกหนี้โอนทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่ผู้อื่น ลูกหนี้จึงไม่ผิดฐานโกงเจ้าหนี้ (ฎ.๔๑๑/๒๕๐๘)
- (๓) เจ้าของบ้านยินยอม ให้จล.เข้าไปในบ้าน การกระทำไม่เป็น บุกรุก ตามม.๓๖๔ (ฎ.๓๒/๒๕๓๖)

ความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่เป็นความผิดเพราะ

ขาด อป.ภายนอก

- (๔) เจ้าของทรัพย์สินยินยอมให้เบียดบัง ผู้เบียดบังไม่ผิดฐานยักยอก
- (๕) เจ้าของทรัพย์สินยินยอมให้ทำลาย ผู้ทำลายไม่ผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน
- (๖) ผู้ถูกกักขังยินยอมให้หน่วงเหนี่ยวกักขัง ผู้กระทำไม่ผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง
- (๗) เจ้าของความลับยินยอมให้เปิดเผยความลับ การเปิดเผยไม่ผิด ม.๓๒๒, ๓๒๓, ๓๒๔

ความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่เป็นความผิดเพราะ ขาด อป.ภายนอก

- (๘) โจทก์บอกข้อความและยินยอมให้จล.เขียนข้อความหมิ่น
ประมาทโจทก์ ฎ.๓/๔๓/๒๕๖๔ วินิจฉัยว่า โจทก์จะฟ้องจล.ว่า
หมิ่นประมาทไม่ได้
- (๙) ผู้ถูกกระทำยินยอม การกระทำไม่เป็นข่มขืนกระทำชำเรา
ฎ.๓/๘๔๑/๒๕๕๒ แม้จะมีบทบัญญัติความผิดฐานข่มขืนกระทำ
ชำเราใน ม.๒๓๖ แต่เมื่อผลสท.๑ ยินยอม การกระทำของจล.๑
และ๒ ก็ไม่เป็นความผิด ม.๒๓๖ เช่นกัน

ความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่เป็นความผิดเพราะ ขาด อป.ภายนอก

- (๑๐) ผู้ถูกกระทำยินยอม การกระทำไม่เป็นอนาจาร ตาม
ม.๒๓/๘ (ฎ.๒๒๔๕/๒๕๓๓)

หลักเกณฑ์การกระทำโดยป้องกัน มาตรา ๖๘

- ๑. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ กม.
- ๒. ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง
- ๓. ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น
- ๔. การกระทำโดยป้องกันสิทธินั้นได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ

หลักเกณฑ์การกระทำโดยป้องกัน มาตรา ๖๘

■ ข้อสังเกต

- ป้องกัน ยกเว้นความผิดเฉพาะในกรณีการกระทำครบ อปก. ที่ กม.บัญญัติ (ครบโครงสร้างข้อที่๑) มาแล้วเท่านั้น
- ยกเว้นความผิดที่กระทำโดยเจตนาได้ทุกฐาน รวมถึงความผิด หลุโทษ ตามม.๓๙๒ (ทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือตกใจโดย ชู่เชื้อ) ด้วย (ฎ.๙๖๐๘/๒๕๕๖)

หลักเกณฑ์การกระทำโดยป้องกัน มาตรา ๖๘

- ๑. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ กม.
- ๑.๑ มีภัยอันตราย
- ๑.๒ ภัยอันตรายนั้นเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกม.

ความหมายของภยันตราย

- ภยันตราย คือ ภัยที่เป็นความเสียหายต่อ **ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ**
ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคล

ภยันตรายต่อชื่อเสียง

- กรณีสามีทำร้ายชายชู้ การเป็นชู้กับภริยาถือว่าเป็นภยันตรายต่อชื่อเสียงของสามี สามียิงชู้และยิงภริยาตายขณะเห็นกำลังร่วมประเวณี สามีอ้างป้องกันได้ (ฎ.๓๓/๘/๒๔๓/๙)

๑. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย

- ละเมิดต่อกฎหมาย อาจจะเป็น กม.แพ่ง หรือ กม.อาญา ก็ได้
- ละเมิดกม.แพ่ง เช่น การเป็นคู่กับภริยาของผู้อื่น
- ละเมิดกม.อาญา อาจเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็ได้

ละเมิดกฎหมายอาญา

- **ตอ.** แดงขับรถด้วยความเร็วสูง รถของแดงทำท่าจะชนดำ ชาวเห็นเหตุการณ์ ชาวใช้ปืนยิงที่ยางรถยนต์ของแดง ชาวอ้างป้องกัน ถ้ารถยนต์ชนก็เป็นเรื่องการกระทำประมาท ก็ถือว่าเป็นภยันตรายที่เกิดจากการละเมิดกม.

ละเมิดกฎหมายอาญา

- การละเมิดกม.นั้น จะต้องเป็นการกระทำของบุคคล
- สัตว์หรือสิ่งของไม่อาจกระทำการอันละเมิดต่อกม. ได้ อย่างไรก็ตาม การกระทำของสัตว์นั้นบางกรณีบุคคลผู้เป็นเจ้าของสัตว์ อาจจะถือว่าเป็นผู้ที่ละเมิดกม.ก็ได้

ยิงผู้ก่อภัยซึ่งละเมอ

- **ตอ.** นายแดงละเมอจะยิงนายดำ นายดำรู้อยู่แล้วว่า นายแดงละเมอ แต่นายดำมีความจำเป็นจะต้องยิงนายแดงทันที เพราะว่านายแดงจะยิงนายดำอยู่แล้ว ถ้านายดำยิงนายแดง อย่างนี้ไม่ใช่เรื่องป้องกันตาม ม.๖๘ เพราะว่าแม้จะภยันตราย แต่ภยันตรายนั้นไม่ได้เกิดจากการละเมิดกม. เนื่องจากนายแดงละเมอ แต่เป็น**การกระทำโดยจำเป็น** ตาม ม.๖๗(๒) กล่าวคือ จำเป็นเพื่อให้ตนเองพ้นภยันตราย
- แต่ถ้านายดำไม่รู้ว่านายแดงละเมอ หากนายดำยิงนายแดง นายดำต้องอ้าง**ป้องกันโดยสำคัญผิด**

ผู้ที่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภัยอันตราย

- ๑. ผู้ที่ก่อภัยขึ้นในตอนแรก
- ๒. ผู้ที่สมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน

๒. ผู้ที่สมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน

- การวิวาท หมายถึง การสมัครใจเข้าต่อสู้ทำร้ายกัน (ฎ.๑๙๖๑/๒๕๒๘)
- หลัก ถ้ามีการสมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน ฝ่ายใดเพลี่ยงพล้ำแก่อีกฝ่ายหนึ่งจะกระทำการโต้ตอบกลับไป โดยอ้างป้องกันมิได้ เพราะตนมีส่วนผิดในการที่สมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กันเสียแล้ว

หลักเกณฑ์การกระทำโดยป้องกัน มาตรา ๖๘

- ๑. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ กม.
- ๒. ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง
- ๓. ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น
- ๔. การกระทำโดยป้องกันสิทธินั้นได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ

๒. ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง

- หากภัยอันตรายนั้นยังไม่ใกล้จะถึงเสียแล้ว ย่อมไม่อาจกระทำเพื่อป้องกันได้ (ฎ.๑๙๘๓/๒๕๔๔)

หากผู้ก่อภัยชักปืนออกจากเอว ถือว่าเป็นภยันตรายที่ ใกล้จะถึง

- **ต.อ.** หากแดงต้องการจะฆ่าดำ ถ้าแดงเลี้ยงปืนจึงจะยิงดำแดงมีความผิดฐานพยายามฆ่าดำ ถ้าดำหยิบปืนของดำขึ้นมายิงแดงดำอ้างป้องกันได้
- แต่ถ้าการกระทำอยู่ในขั้นเตรียมฆ่า เช่น เพียงแต่ชักปืนออกมาจากเอว ถ้าดำหยิบปืนของดำขึ้นมายิงแดงดำจะอ้างป้องกันได้หรือไม่ หลักในเรื่องนี้คือถ้าภยันตรายถึงแล้วเป็นภยันตรายที่เกิดจากการละเมียดกม. ถ้าใกล้จะถึง ก็อ้างป้องกันได้ ดังนั้น เพียงแต่ชักปืนออกจากเอว อีกฝ่ายกลัวตายไวกว่า ใช้ปืนยิงตอบโต้กลับมายังป้องกันได้

ช่วงเวลาในการใช้สิทธิป้องกัน

- หลักคือ ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง หรือภัยอันตรายนั้นได้มาถึงแล้ว ก่อน ภัยอันตรายนั้นจะสิ้นสุดลง

ความผิดฐานลักทรัพย์ เจ้าของทรัพย์จะใช้สิทธิป้องกัน ทรัพย์ได้กรณีใดบ้าง

- แม้การลักทรัพย์จะเป็นความผิดสำเร็จเมื่อทรัพย์เคลื่อนที่ แต่ภัยแห่งการพาทรัพย์นั้นไปยังมีอยู่ตลอดเวลาที่คนร้ายกำลังพาทรัพย์หนีไป
- ฎ. ๓/๒๙/๒๕๔๑ จล.ทำร้ายร่างกายผู้เอาสร้อยคอของจล.ไป เพื่อติดตามเอาสร้อยคอคืน ในทันทีทันใด เป็นการป้องกัน

ความผิดฐานลักทรัพย์ เจ้าของทรัพย์จะใช้สิทธิป้องกัน ทรัพย์ได้กรณีใดบ้าง

- แต่ถ้าคนร้ายทิ้งทรัพย์ไปแล้ว สิทธิในการป้องกันก็หมดไป
- ฎ.๑๒๕๐/๒๕๐๒ ตอนกลางคืนก่อนเกิดเหตุ ยางแผ่น ๔-๕ แผ่น ของ จล.หายไป แต่ไม่รู้ว่าใครเป็นคนร้าย จล.จึงไปแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านไว้ รุ่งเช้าจล.พบยางซ้อนอยู่ในป่าและดักข่มรดคอยอยู่ห่างกองยาง ๑๐วา นาน ๓-๔ ชั่วโมง ผู้ตายก็มาเอายางออกจากที่ซ่อนเดินไปได้ ๓-๔ วา จล.ใช้ปืนยิงผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ถือว่า การกระทำของจล.ไม่เป็นการป้องกันสิทธิของตนให้พ้นจากอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอัน ละเมิดต่อกม.ตามม.๖๘ จล.จึงมีผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา

ป้องกันล่วงหน้า

- ชิงลวดไว้รอบๆ รั้วบ้าน แล้วปล่อยกระแสไฟฟ้าไว้ เพื่อป้องกันมิให้คนร้ายเข้ามาลักทรัพย์ ถ้ามีคนมาถูกกระแสไฟฟ้าดูด เจ้าของบ้านซึ่งปล่อยกระแสไฟฟ้าไว้จะอ้างป้องกันได้หรือไม่
- ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ถ้าคนที่มาถูกกระแสไฟฟ้านั้นเป็น**คนดี** จล.จะอ้างป้องกันไม่ได้ เช่น คนถูกไฟฟ้าดูด เป็นค.ญ.หลานของจำเลย ฎ.๓๒/๒๕๑๐ คนที่ยื่นปัสสาวะริมรั้ว แล้วมือเอื้อมไปจับรั้ว ฎ.๑๙๙๙/๒๕๑๑

ป้องกันล่วงหน้า

- แต่ถ้าเป็น**คนร้าย** อ่างป้องกันได้ เช่น ผู้ตายกับพวกเข้ามายามวิกาลใน
โรงเก็บของ เจตนาจะลักทรัพย์ ฎ.๑๙๒๓/๒๕๑๙
- **หลัก** ก็คือ “ศาลจะต้องพิจารณาเสมือนว่า ถ้าจล. (เจ้าของบ้าน) อยู่ใน
ที่เกิดเหตุ ในขณะที่เกิดเหตุ จล.จะมีสิทธิกระทำร้ายเพื่อป้องกันสิทธิของ
ตนหรือไม่” (ฎ.๓๒/๒๕๑๐)

หลักเกณฑ์การกระทำโดยป้องกัน มาตรา ๖๘

- ๑. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ กม.
- ๒. ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง
- ๓. ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น
- ๔. การกระทำโดยป้องกันสิทธินั้นได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ

๓. ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น
ให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น

- (๑.) จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา (ประสงค์ต่อผล หรือ
เล็งเห็นผล หรือเจตนาโดยพลาด)
- (๒.) จะต้องกระทำโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันสิทธิ
- หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไป ก็จะอ้างป้องกันไม่ได้

กรณีขาดเจตนาธรรมดา

- **ต.อ.** แดงกำลังจะยิงดำข้างหลังดำโดยดำรู้ตัว ดำหยิบปืนขึ้นมา
เช็ดดูทำความสะอาด ดำไม่ระมัดระวังให้ดี ปืนของดำลั่นไปถูก
แดง แดงตาย ดำ**อ้างป้องกันไม่ได้**เพราะการกระทำของดำต่อ
แดงเป็นการกระทำโดย**ประมาท** จะอ้างป้องกันได้ จะต้อง
กระทำต่อผู้ก่อภัยโดย**เจตนา**

แม้มีเจตนาธรรมดา แต่ขาดเจตนาพิเศษก็อ้างป้องกัน
ไม่ได้

■ ต.อ. แดงกำลังจะยิงดำข้างหลังดำ ดำไม่รู้ตัว ขณะนั้นดำก็กำลัง
จะยิงขาวข้างหลังขาว ดำลั่นไกปืนยิงขาว กระสุนไม่ถูกขาวแต่
พลาดไปถูกแดง แดงตาย ดำอ้างป้องกันไม่ได้ เพราะดำมิได้
กระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันสิทธิ

ป้องกันจะต้องกระทำต่อผู้ก่อภัยอันละเมิดกฎหมาย

- **ต.อ.** แดงวิ่งไล่จะทำร้ายดำ ดำวิ่งหนีจะเข้าไปในบ้านของขาว ขาวไม่ยอมให้ดำเข้าไปในบ้านของขาว ดำจึงทำร้ายขาวและเข้าไปในบ้านของขาวได้ **ดำอ้างจำเป็น** เพราะดำจะอ้างป้องกัน ดำจะต้องกระทำต่อแดงผู้ก่อภัย

ป้องกันจะต้องกระทำต่อผู้ก่อภัยอันละเมิดกฎหมาย

- การกระทำต่อผู้ก่อภัยอาจจะกระทำต่อทรัพย์สินซึ่งผู้ก่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดก็ได้ เช่น แดงยุสุนัขของแดงให้มากัดดำ สุนัขของแดงเป็นทรัพย์สินของแดง ถ้าดำยิงสุนัขตาย ดำอ้างป้องกันได้
- หรือ แดงชังดำไว้ในห้อง ดำพังประตูห้องของแดง ดำอ้างป้องกันได้

ป้องกันจะต้องกระทำต่อผู้ก่อภัยอันละเมิดกฎหมาย

- **ทรัพย์ซึ่งผู้ก่อภัยใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำจะเป็นกรรมสิทธิ์ของใครไม่ต้องคำนึงถึง** เช่น แดงยกแจกันลายครามของขาวขึ้นจะพาดศีรษะของดำ ดำใช้ไม้ตีแจกันแตก ดำก็อ้างป้องกันได้ แม้แจกันเป็นของขาว เพราะเป็นทรัพย์ที่ผู้ก่อภัยใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด

ป้องกันจะต้องกระทำต่อผู้ก่อภัยอันละเมิดกฎหมาย

- **ต.อ.** ช้างตกมันซึ่งแดงเจ้าของคุณแลไม่ดี (แดงประมาท) หลุดออกมาจากเชือกที่ผูกไว้ ตรงเข้าใช้งานจะแทงดำ ดำกลัวจึง **พัง** ประตูบ้านอีกหลังหนึ่งของแดงเข้าไปหลบภัย **ดำอ้างป้องกัน** ได้ เพราะเป็นประตูบ้านของแดงผู้ก่อภัย แม้ว่าประตูบ้านนั้น จะไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ก่อภัยใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดก็ตาม
- **แต่จะอ้างจำเป็น** ต้องพังประตูบ้านของขาวที่เป็นบุคคลที่สาม

ป้องกันโดยพลาดไปถูกบุคคลที่สาม

- เมื่อการกระทำเป็นการป้องกันแล้ว แม้พลาดไปถูกบุคคลที่สาม ก็ถือว่าเป็นการป้องกันเช่นเดียวกัน
- **หลัก** ไม่พลาดอ้างป้องกันต่อผู้ก่อภัยได้ เมื่อพลาดไปถูกบุคคลที่สาม ก็อ้างป้องกันต่อบุคคลที่สามได้เช่นกัน (ฎ.๒๐๕/๒๕๑๖)

หลักเกณฑ์การกระทำโดยป้องกัน มาตรา ๖๘

- ๔. การกระทำโดยป้องกันสิทธินั้นได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ
- ข้อสังเกต การป้องกันสิทธินั้นอาจจะเป็นการป้องกันสิทธิของตนเองหรือผู้อื่นก็ได้

๔. การกระทำโดยป้องกันสิทธินั้นได้กระทำพอสมควร

แก้เหตุ

- หมายความว่า จะเป็นการป้องกันโดยชอบด้วย กม. โดยผู้ป้องกัน ไม่มีความผิด จะต้องเป็นการกระทำพอสมควรแก้เหตุ (ม.๖๘)
- หากเป็นการกระทำไปเกินสมควรแก้เหตุ ผู้กระทำมีความผิด แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษน้อยกว่าที่ กม. กำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรืออาจใช้ดุลพินิจไม่ลงโทษผู้กระทำ ก็ได้ หากการกระทำที่เกินสมควรแก้เหตุ นั้น เกิดขึ้นจากความ ตื่นเต้น ตกใจ หรือกลัว (ม.๖๙)

การป้องกันพอสมควรแก่เหตุ

- หมายถึงสองประการดังต่อไปนี้
- (ก)ป้องกันภายในวิธีทางน้อยที่สุด และ
- (ข)ป้องกันโดยได้สัดส่วนกับภัยอันตราย

(ก) ป้องกันภายในวิธีทางน้อยที่สุด

- หมายความว่า ผู้กระทำจะต้องกระทำน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิ หากกระทำเกินกว่านั้นก็ถือว่าเกินสมควรแก่เหตุ

การป้องกันจะต้องได้สัดส่วนกับภัยอันตราย

- ต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป เช่น ผู้ก่อภัยใช้ไม้จะทำร้าย ผู้จะถูกทำร้ายใช้ปืนยิงย่อมเกินสัดส่วน (ฎ.๘๓/๓/๒๕๒๑)
- ผู้ตายใช้มีดดาบยาวประมาณ ๑ ช่วงแขนทำร้ายจล.ก่อน จล.ใช้กรรไกรยาวประมาณ๑คืบ แหว่งทำร้ายผู้ตาย เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ (ฎ.๓๕๒๘/๒๕๕๙)
- ผู้ก่อภัยไม่มีอาวุธ จล.มีมีดแทงผู้ก่อภัย เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ (ฎ.๓/๔๒๒/๒๕๖๒, ๒๘๑๘/๒๕๖๓)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับสัดส่วนในการป้องกัน

- กรณีที่ผลในชั้นปลายการกระทำโดยป้องกันเกิดขึ้นนอกเหนือเจตนา เช่น ความตายตามม.๒๙๐ หรืออันตรายสาหัสตามม.๒๙๓ การวินิจฉัยในเรื่องสัดส่วนให้นำภัยอันตรายที่ผู้ก่อภัยก่อให้เกิดขึ้นและการกระทำของผู้ป้องกันมาเปรียบเทียบกัน โดยจะต้องไม่นำผลในชั้นปลายที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากเจตนาของผู้ป้องกันมาคำนึง (ฎ.๑๖๔๖/๒๕๑๔, ๑๐๔๙๓/๒๕๕๓, ๑๐๑๐/๒๕๑๐, ๓๓๓/๒๕๕๙)

การป้องกันทรัพย์สิน

- ฎ.๑๙๒๓/๒๕๑๙ จล.มีสิทธิทำร้ายผู้ตายกับพวกเพื่อป้องกันทรัพย์สินของจล.ได้ (และะคฎ.๖๔๙๐/๒๕๔๘)
- แต่ถ้าเจ้าทรัพย์ทำร้ายคนร้ายได้รับอันตรายสาหัสโดยมีเจตนาให้ได้รับอันตรายสาหัส ถือว่า**เกินสมควรแก่เหตุ**อันเป็นความผิด ม.๒๙๓ (ฎ.๓/๒๙/๒๕๔๑ จล.ใช้อาวุธมีดแย่งเอาสร้อยคำคืนจากผลสท.ที่ไม่มีอาวุธ)
- ฎ.๑๙๐๘/๒๔๙๔ เจ้าทรัพย์ใช้มีดแทงคนร้ายลักทรัพย์ตาย แม้จะแทงเพียงที่เดียว เจ้าทรัพย์ก็ผิด ม.๒๙๐ ถือว่า**เกินสมควรแก่เหตุ**

การป้องกันทรัพย์

- หากใช้ปืนยิงคนร้ายโดยมีเจตนาฆ่าคนร้ายที่มาลักทรัพย์ คนร้ายตายถือ **ว่าเกินสมควรแก่เหตุ** (ฎ.๔๐๕/๒๔๙๐, ๑๓๔๓/๒๔๙๕) แต่ถ้าคนร้ายมีปืนและหันปืนมาทางผู้ป้องกัน ผู้ป้องกันยิงคนร้ายตาย **พอสมควรแก่เหตุ** (ฎ.๙๔๓/๒๕๐๘) แม้ความจริงคนร้ายไม่มีอาวุธ แต่คนร้ายที่มาลักทรัพย์กระทำโดยมีพฤติการณ์และในเวลาที่น่าเชื่อได้ว่ามีอาวุธ เจ้าทรัพย์ยิงคนร้ายตาย **พอสมควรแก่เหตุ** (ฎ.๓/๒๙/๒๕๐๘)

การป้องกันเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน

- ศาสตราจารย์จิติ ติงศรัทธี อธิบายไว้ว่า หมายความว่า ความถึง การกระทำ โดยมีเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันสิทธิต่อภยันตรายที่ยังอยู่ห่างไกล หรือ ต่อภยันตรายที่ผ่านพ้นไปแล้ว
- หมายเหตุท้าย ฎ.๓/๘๒/๒๕๒๐ ท่านอ.จิติ ยกตัวอย่าง เช่น “ยังไม่ทันถึงขั้นจำต้องป้องกัน ก็ยิง หรือเลยขั้นที่จำต้องป้องกันแล้ว ก็ยิงยิง”

- ௌ -

final

โครงสร้างข้อที่ ๓ การกระทำไม่มีกม.ยกเว้นโทษ

- หมายความว่า แม้ไม่มี กฎหมายยกเว้นความผิด แต่ถ้ามี กฎหมายยกเว้นโทษ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิด

กม. ยกเว้นโทษ

- การกระทำผิดของคนวิกลจริต ม.๖๕ว.หนึ่ง
- การกระทำผิดของคนมีนเมา ม.๖๖
- การกระทำผิดโดยจำเป็น ม.๖๗
- การกระทำผิดตามคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายของจพง. ม.๗๐
- การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ระหว่างสามีภริยา ม.๗๑ ว.หนึ่ง
- การกระทำผิดของเด็กอายุไม่เกิน ๑๒ปี ม.๗๓
- การกระทำผิดของเด็กอายุกว่า ๑๒ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ปี ม.๗๔

การกระทำผิดโดยจำเป็น ม.๖๓

■ มาตรา ๖๓ “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

(๑) เพราะ**อยู่ในที่บังคับ**หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือ

(๒) เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่น**พ้นจากภยันตราย**ที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้น**ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว** ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

การกระทำผิดโดยจำเป็น ม.๖๓

- ม.๖๓(๑) เรียกว่าจำเป็นเพราะอยู่ในที่บังคับ ส่วนม.๖๓(๒) เรียกว่าจำเป็นเพื่อให้พ้นภัยอันตราย
- ต.อ. ถ้าแดงชู้ว่าจะยิงดำ ถ้าดำไม่ตีหัวขาว ดำกลัวตาย ดำใช้ไม้ตีหัวขาว ขาวหัวแตก ดำกระทำความผิดต่อขาวตาม ม.๒๙๕ ดำอ้างจำเป็นตามม.๖๓(๑) เพื่อยกเว้นโทษได้
- ต.อ. แแดงวิ่งไล่ทำร้ายดำ ดำวิ่งหนีโดยตัดสินใจวิ่งเข้าไปในบ้านของขาว โดยจะต้องพังรั้วบ้านของขาว ดำผิดทำให้เสียหายตาม ม.๓๕๘ แต่ดำอ้างจำเป็นตามม.๖๓(๒) เพื่อยกเว้นโทษได้

การกระทำผิดโดยจำเป็น ม.๖๓

- ม.๖๓(๑) จำเป็นเพราะอยู่ในที่บังคับ มีการบังคับให้กระทำการที่เป็นความผิดจากภายนอก โดยผู้ถูกบังคับมิได้คิดริเริ่มกระทำการนั้นด้วยตัวเอง
- ม.๖๓(๒) จำเป็นเพื่อให้พ้นภยันตราย ไม่มีการบังคับให้กระทำ แต่มีภยันตรายที่จะต้องหลีกเลี่ยง ผู้กระทำเลือกหลีกเลี่ยงภยันตรายโดยกระทำความผิดด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง

การกระทำผิดโดยจำเป็น ม.๖๓

- ต.อ. แดงสั่งให้ดำพังรั้วบ้านของขาวมิฉะนั้นแดงจะยิงดำ อย่างนี้ ถือว่าเป็นจำเป็นตามม.๖๓(๑)

หลักเกณฑ์จำเป็นเพราะอยู่ในที่บังคับ ม.๖๗(๑)

- ๑. อยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจ
- ๒. ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้
- ๓. ผู้กระทำต้องมิได้ก่อเหตุการฉ้อฉลขึ้นด้วยความผิดของตน และ
- ๔. กระทำไปไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ

๑. อยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจ

- **หมายความว่า** มีการบังคับให้กระทำหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดจากภายนอก ซึ่งการกระทำหรือไม่กระทำนั้นเป็นความผิด
- เช่น แต่งขู่ว่าจะยิงดำ ถ้าดำไม่ใช่ไม้ตีหัวขาว ดำกลัวตาย จึงใช้ไม้ตีหัวขาว ขาวหัวแตก ดำผิดม.๒๙๕ ต่อขาว เพราะถูกแต่งบังคับ
- ส่วนแต่งผิดฐานทำร้ายร่างกายต่อขาวโดยเป็นผู้ใช้ ตามม.๘๔ (ใช้โดยการบังคับ) และแต่งผิดต่อดำตาม ม.๓๐๙ ว.สอง

๒. ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขึ้นได้

- ถ้าสามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขึ้นได้ก็จะอ้างจำเป็น เพราะอยู่ในที่บังคับไม่ได้
- **ต.อ.** แแดงเป็นคนชราชู้ว่าจะแทงดำ ถ้าดำไม่ลักทำลายทรัพย์ของขาว ดำสามารถขัดขึ้นได้ เพราะดำเป็นชายหนุ่มร่างกายแข็งแรง เพียงแต่ปิดมือแดงมีดก็จะหลุดจากมือแดง แต่ดำก็ไม่ขัดขึ้นกลับทำตามคำบงการของแดง เช่นนี้ดำจะอ้างจำเป็นไม่ได้

๓. ผู้กระทำต้องมิได้ก่อเหตุการณั้ขึ้นขึ้นด้วยความผิด ของตน

- แม้ตัวบทม.๖๓(๑) ไม่ได้บัญญัติข้อความนี้ไว้ดังเช่นม.๖๓(๒) แต่เป็นที่เข้าใจหากผู้กระทำก่อเหตุการณั้ขึ้นโดยความผิดของตนแล้ว ก็อ้างจำเป็นเพราะถูกบังคับไม่ได้
- **ต.อ.** ตำรวจให้แดงมาชู้ดำ ให้ดำไปทำร้ายขาวแดงทนยั่วยุไม่ได้ ในที่สุดก็ไปชู้ดำว่าจะยิงดำถ้าดำไม่ตีหัวขาว เช่นนี้ถ้าดำไปตีหัวขาว ดำจะอ้างจำเป็นไม่ได้

๔. กระทำไปไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ

- ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ หมายความว่า
- (๑) ไม่เกินวิธีทางน้อยที่สุด ซึ่งมีหลักอย่างเดียวกับเรื่องป้องกัน ตามม.๖๘
- (๒) ไม่เกินสัดส่วน

(๒) ไม่เกินสัดส่วน

- จำเป็นตามม.๖๗(๑) เป็นการกระทำต่อ**บุคคลที่สาม** ส่วนป้องกัน เป็นการกระทำต่อ**ผู้ก่อภัย** ดังนั้น การพิจารณาว่าได้สัดส่วนหรือไม่ จึงมีหลักที่ต่างกัน
- กล่าวคือ หากภัยอันตรายที่ผู้กระทำโดยจำเป็นจะได้รับมากกว่า ภัยอันตรายที่ผู้กระทำโดยจำเป็นจะไปก่อให้เกิดแก่บุคคลที่สาม ก็เป็นการกระทำโดยจำเป็นที่**ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ** โดยถือว่า**ได้สัดส่วนกัน**

(๒) ไม่เกินสัดส่วน

- **ต.อ.** แดงขู่จะยิงดำ ถ้าดำไม่ทำร้ายร่างกายขาว หากดำทำร้ายร่างกายขาวตามที่แดง บังคับ ดำมีความผิด ม.๒๙๕ แต่ได้รับยกเว้นโทษ ตามม.๖๓(๑) เพราะกระทำไปไม่เกินสมควรแก่เหตุ

(๒) ไม่เกินสัดส่วน

- ดังนั้น หากภยันตรายที่ผู้กระทำโดยจำเป็นจะได้รับ “เท่ากัน” หรือ “น้อยกว่า” ภยันตรายที่ผู้กระทำโดยจำเป็นจะไปก่อให้เกิดบุคคลที่สาม ก็เป็นการกระทำโดยจำเป็นที่เกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งไม่ได้รับการยกเว้นโทษ ตามม.๖๙ แต่ศาลมีดุลพินิจในการลดโทษให้ได้

เกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น ม.๖๗(๑) ประกอบ ม.๖๙

ท่านอาจารย์จิตติ ติงศรัทธี อธิบายไว้ว่า เกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หมายถึงกระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจ (เจตนาพิเศษ) เพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขึ้นได้ แต่การบังคับนั้น **ยังอยู่ห่างไกล** หรือสามารถหลีกเลี่ยงได้

หลักเกณฑ์จำเป็นเพื่อให้พ้นภยันตราย ม.๖๗(๒)

- ๑. มีภยันตราย
- ๒. ภยันตรายนั้นใกล้จะถึง
- ๓. เป็นภยันตรายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้
- ๔. ภยันตรายนั้นผู้กระทำโดยจำเป็นมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน
- ๕. ผู้กระทำได้กระทำไปเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่น พ้นภยันตราย
- ๖. กระทำไปไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ

๑. มีภัยอันตราย

- ป้องกันนั้นภัยอันตรายจะต้องเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกม. แต่จำเป็นตามม.๖๓(๒) ภัยอันตรายจะเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกม. **หรือไม่ก็ได้**

๑. มีภัยอันตราย

- **ต.อ.** แดงวิ่งไล่จะทำร้ายดำ ถ้าดำตอบโต้กลับมาที่แดงด้วยการทำร้ายแดง ดำอ้างป้องกัน แต่ถ้าดำไม่กล้า ดำวิ่งหนีเข้าไปในบ้านขาว โดยพึ่งประตูบ้านขาวเข้าไป ดำอ้างจำเป็นตาม ม.๖๗(๒) เพื่อยกเว้นโทษในความผิดตามม.๓๕๘

๑. มีภัยอันตราย

- กรณีภัยอันตรายไม่ได้เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ
กม. เช่น สุนัขบ้านไม่มีเจ้าของ วิ่งไล่กัดดำ ดำต้องพึ่งประตูบ้าน
ขาวเพื่อเข้าไปหลบอยู่ภายในบ้าน ดำอ้างจำเป็นเพื่อยกเว้นโทษที่
พึ่งประตูบ้านขาว

หลักเกณฑ์จำเป็นเพื่อให้พ้นภยันตราย ม.๖๗(๒)

■ ๒.ภยันตรายนั้นใกล้จะถึง หลักอย่างเดียวกับเรื่องป้องกัน

๓. เป็นภยันตรายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่น
ใดได้

- ถ้าหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ ต้องหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่น
ใดเสียก่อน

หลักเกณฑ์จำเป็นเพื่อให้พ้นภยันตราย ม.๖๗(๒)

- ๔.ภยันตรายนั้นผู้กระทำโดยจำเป็นมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน
- เช่น ถ้าสมัครใจวิวาท แล้วเพี้ยงพล้ำจึงพึ่งประตูบ้านคนอื่นเพื่อหลบหนี อ่างจำเป็นไม่ได้

๕. ผู้กระทำได้กระทำไปเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นภัยอันตราย

- ๑. มีเจตนาธรรมดา ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผล หรือเจตนาโดยพลาด
- ๒. กระทำโดยมูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษเพื่อให้พ้นภัยอันตราย

๖. กระทำไปไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ

- (๑) ไม่เกินวิธีทางน้อยที่สุด หลักอย่างเดียวกับเรื่องป้องกัน
- (๒) ไม่เกินสัดส่วน พิจารณาอย่างเดียวกับม.๖๗(๑)

-จบโครงสร้างข้อที่๓-

finish

ดูฎีกาและข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
เพจFB : อาจารย์รวิณฑ์ ชัยภักดิ์

ขอให้ทุกท่านโชคดีและประสบ
ความสำเร็จในการสอบทุกสนาม
นะคะ